

Reprezentácia Ukrajiny a Západu v ruskej kinematografii po roku 2014

Lenka Vraždová

Abstract

Representation of Ukraine and the West in Russian Cinema After 2014.

The article focuses on the different ways in which Russian cinema constructs the image of Ukraine and the West after the annexation of Crimea in 2014. Through the analysis of selected works, we show how they aim, through film art, to legitimize Russia's geopolitical interests and build a collective identity in which Russia figures as a "victim" and "protector of moral values".

<https://doi.org/10.53465/JAP.2025.9788022552806.565-574>

Keywords: Russia, Ukraine, West, geopolitics, cinema, collective memory.
Kľúčové slová: Rusko, Ukrajina, Západ, geopolitika, kinematografia, kolektívna pamäť.

Úvod

Ruská kinematografia sa po roku 2014 stáva nielen umeleckým vyjadrením, ale vo veľkej miere aj nosičom politického posolstva, so snahou selektovať to, čo by malo, resp. nemalo, byť súčasťou kolektívnej pamäte národa. Filmy a televízne seriály stále častejšie reflektujú geopolitické napätie a Západ spolu s Ukrajinou sú v nich mnohokrát vykresľované ako dekadentné, agresívne a nepriateľské voči Rusku. Tento trend sa výraznejšie prehĺbil po začiatku plnohodnotnej invázie v roku 2022, keď na scénu prichádzajú filmy, ktoré vykresľujú ruskú inváziu do Ukrajiny ako boj proti fašizmu, poprípade ako vyprovokovanú „operáciu“. Samozrejme, pravdou ostáva, že nie všetky súčasné ruské filmy nasledujú takúto rétoriku, existujú viaceré, ktoré naopak odporujú záujmom vlády či odsudzujú jej imperialistické smerovanie, rovnako ako je pravdou, že Ruská federácia nie je jedinou krajinou, ktorá využíva propagandistický potenciál filmového priemyslu. Tento článok sa však bude venovať vybraným dielam, ktoré sú ideovo v súlade s oficiálnou rétorikou Kremľa.

Americká politologička Hannah Arendtová vo svojej knihe *Pôvod totalitarizmu* charakterizovala moderné tyranie týmito slovami: „Fundamentálny rozdiel medzi modernými diktatúrami a všetkými ostatnými tyraniami minulosti je, že teror už nevyužívajú ako prostriedok na vyhladenie a zastrašenie protivníkov, ale ako nástroj na ovládnutie nás ľudí, ktorí sú dokonale poslušní” (Arendtová, 2023: 52). Obdobne by sa dalo charakterizovať aj využitie filmového priemyslu k mocenským záujmom v súčasnom Rusku. Mnohé filmy, ktoré svojim obsahom definujú obraz „priateľa” a „nepriateľa” či demonizujú Západ a Ukrajinu, nemajú za cieľ samotný boj so Západom a Ukrajinou, ale „len” ospravedlňovanie takéhoto boja zo strany vlády v očiach diváka. Na druhej strane samotné Rusko častokrát vystupuje buď ako obeť alebo priamo ako obhajca mieru. V nasledujúcich kapitolách si bližšie predstavíme niekoľko postupov, ktoré sa, skrz vybrané diela zo súčasnej ruskej kinematografie, stali prostriedkom k vytváraniu takéhoto obrazu sveta.

Obraz Západu ako zeme morálnej skazenosti a agresivity

Umberto Eco vo svojej knihe *Výrobiť si nepriateľa a iné príležitostné písanky* okrem iného upriamoval pozornosť aj na skupiny, ktoré potrebovali vytvoriť nepriateľov „z každého, kto nepatrí do skupiny, len aby sa mohli identifikovať ako skupina“ (Eco, 2014: 11), pričom „nepriatelia sú *iní* ako my a riadia sa zvykmi ktoré nie sú naše. Stelesnením inakosti je cudzinec.“ (Eco, 2014: 11). Vo viacerých ruských filmoch a seriáloch po roku 2014 je Západ vykresľovaný ako dekadentný a morálne zvrátený. Amerika a Európska únia sú často spájané s úpadkom tradičných hodnôt, korupciou a cynizmom. Zároveň sa v ruskom verejnom aj umeleckom diskurze často vytvára obraz Západu (predovšetkým Spojených štátov amerických), ktorý sa neustále pokúša destabilizovať Ruskú federáciu, ktorá naopak vystupuje ako ochranca tradičných morálnych hodnôt.

V roku 2016 prebehla debata medzi ruskými politikmi na tému „úmyselného deštruktívneho konania zo strany zahraničných vládnych agentúr a medzinárodných organizácií, ktoré sleduje ich geopolitické záujmy v súlade s protiruskou politikou“¹ (Нароных & Хамраев, 2016). Podobne aj v prezidentskom dekréte z roku 2021 nájdeme nasledujúcu pasáž: „*Tradičné ruské duchovné, morálne, kultúrne a historické hodnoty sú pod aktívnym*

¹ „целенаправленных деструктивных действий со стороны иностранных государственных структур и международных организаций, реализующих геополитические интересы в русле проведения антироссийской политики“
Ak nie je uvedené inak, preklady v texte vyhotovila autorka článku.

*útokom Spojených štátov a jeho spojencov, ako aj od nadnárodných spoločností, zahraničných neziskových, mimovládnych, náboženských, extrémistických a teroristických organizácií. Majú informačný a psychologický vplyv na individuálne, skupinové a verejné vedomie prostredníctvom šírenia sociálnych a morálnych postojov, ktoré sú v rozpore s tradíciami, presvedčeniami a presvedčením národov Ruskej federácie*² (Консультант Плюс, 2021).

Príkladom filmu, ktorý reflektuje danú problematiku, je film *Nebo*, ktorý sleduje osud dvoch ruských pilotov slúžiacich v Sýrii na ruskej vojenskej základni. Týchto pilotov počas misie zostrelí turecký stíhač a následne dej zaznamenáva pokusy ruskej vlády o záchrannú operáciu pre jedného preživšieho pilota (Кинопоиск, 2021). Film zároveň divákovi prináša konšpiráciu o snahách americkej vlády a tajných zložíek o pretláčanie extrémizmu a globálnu destabilizáciu (Johnston, 2024: 58). Pri filme *Nebo* tiež narážame na nejasnosti okolo autenticity príbehu, teda či je možné film považovať za dokument alebo ide len o fikciu. Podľa slov samotného režiséra Igora Kopylova „nebolo cieľom natočiť dokumentárny film“³ (Шайхутдинова, 2021), avšak film získal cenu *Za vernosť historickej pravde* (*За верность исторической правде*) a popri jej odovzdávaní bývalý ruský minister kultúry Vladimir Medinskij vyhlásil, že film bol „založený na skutočných udalostiach“⁴ (Российское военно-историческое общество 2022). Druhým príkladom je seriál *Spisci agenti* (Спящие, 2017-2018) od režiséra Jurija Bykova (Кинопоиск, 2018), kde západní diplomati a agenti CIA spriadajú intrigy, ktorými sa snažia destabilizovať Rusko zvnútra.

Inou stratégiou k dehonestácii Západu v ruskej kinematografii je často prítomný xenofóbne ladený humor, pričom neboli vynechané ani diela určené najmladším divákom. V rozprávke *Na štukino prikázanie* (*По щучьему велению*, 2023) (Кинопоиск, 2023) sa s takýmto postupom stretávame hneď v niekoľkých dialógoch. V jednej zo scén hlavný hrdina Jemel'a preruší rozhovor cára s anglickým vyslancom a dokonca tohto lorda fyzicky

² „Традиционные российские духовно-нравственные и культурно-исторические ценности подвергаются активным нападкам со стороны США и их союзников, а также со стороны транснациональных корпораций, иностранных некоммерческих неправительственных, религиозных, экстремистских и террористических организаций. Они оказывают информационно-психологическое воздействие на индивидуальное, групповое и общественное сознание путем распространения социальных и моральных установок, противоречащих традициям, убеждениям и верованиям народов Российской Федерации.“

³ „Мы не ставили цель сделать фильм «Небо» документальным“

⁴ „Картина основана на реальных событиях“

napadne. Cár tento incident ohodnotí nasledovne: „Čo si to urobil? Posla z cudziny si na zem povalil. Si chlapík! Zastal si sa vlasti!“⁵ (Войтинский, 2023: 26:50). V skutočnosti však anglický lord nevyprovokoval žiadny konflikt, prišiel iba pozdraviť cára a jeho dcéru. Napriek tomu sa mu cár ironicky prihovori slovami: „No prepáč, posol. Nevieť, ako to chodí vo vašich zahraničných demokraciách, ale tu u nás sme navyknúť dať prostému človeku šancu“⁶ (Войтинский, 2023: 27:10). Opäť je treba upozorniť na fakt, že cár videl poddaného Jemel'u prvýkrát, keď ten napadol jeho hosťa, ktorý ho len prišiel pozdraviť. Podobne posmešný tón sa zopakuje aj u postavu kocúra Bajuna, ktorý pri pohľade na výstredný vzhľad lorda ironicky poznamená: „To je čo? Angličan?“⁷ (Войтинский, 2023: 40).

V rozprávke sa zároveň ukazuje aj súboj na technologickej rovine. Cár pohrdne anglickými darmi (automatickým hudobným nástrojom a mechanizmom na výrobu ovocnej šťavy) a vyhlási, že doma majú lepšie a užitočnejšie predmety, ako harmoniku-samohrajku a obrúsok prestri sa. Divákovi sa pritom odhaľuje, že dovezené „mechanizmy“ nepoháňa automat, ale otrok ukrytý v ich vnútri. Týmto spôsobom je pokrok „importovaný“ západom postavený do protikladu s ruským folklórom, ktorý je vykreslený ako nefalšovaný a hodnotnejší.

Podobne sa s danou problematikou popasoval film *Finist – Prvý bohatier* (Финист. Первый богатырь, 2024) (Кинопоиск, 2024), kde je opäť opozícia dobra a zla vystavaná na opozíciu „falošného pokroku z cudziny“ a „mágie z ruských rozprávok“. Hlavní hrdinovia sa po tom, čo ich krajinu Belohorie vyplieni cudzia armáda, stávajú otrokmi a sú prepravení do cudziny ako tovar. Zápornou postavou v tejto rozprávke je cudzinec Anarif, ktorý zatracuje mágiu ako zastaranú a prekonanú a ako jedinú cestu pre budúcnosť presadzuje modernú mechaniku. Protagonisti, ktorých tvoria postavy z tradičných ruských rozprávok (Finist Jasný sokol, Baba Jaga), naopak vede nedôverujú, čo sa na konci filmu potvrdí, keďže sa ukáže, že „mechanické stroje“ zostrojené Anarifom, sú v skutočnosti poháňané mágiou (pre ktorú Anarif zabíja čarovné bytosti) a sama mechanika je bezcenná. Opäť sa teda stretávame s obrazom falošného a bezcenného pokroku (založeného, rovnako ako vo filme *Na štukino prikázanie*, na vykorisťovaní iných), ktorý sa cudzinci snažia importovať do Ruska, avšak neúspešne, keďže ho opäť prekoná mágia z ruského folklóru.

⁵ „Что ж ты творишь, а? Посла иностранного государства на землю уронил. Молодец, парень! Постоял за отечество!“

⁶ „Ну прости, посол. Не знаю как там во ваших зарубежных демократиях, а мы просто привикли простому гражданину давать шанс!“

⁷ „Англичанин, что ли?“

Ďalším z možných spôsobov filmového zobrazovania „súboja“ medzi Západom a Ruskom, resp. Sovietskym zväzom, sú filmy, venované reálnym alebo fiktívnym športovým úspechom Ruska/Sovietskeho zväzu. Príkladom je film *Tri sekundy* (*Движение вверх*) z roku 2017, Oficiálne publikované zhrnutie filmu znie: „Sú víťazstvá, ktoré menia chod dejín. Víťazstvá ducha, víťazstvá krajiny, víťazstvá celého sveta. Takýmto triumfom boli legendárne „tri sekundy“ - víťazstvo národného basketbalového tímu ZSSR na osudných olympijských hrách v Mníchove v roku 1972. Prvýkrát za 36 rokov bol porazený „neporaziteľný“ tím USA. Nikto by si ani len nebol pomyslel, že je možné poraziť veľkolepých neomylných Američanov na olympijských hrách! Nikto, okrem sovietskych basketbalistov (Rusov a Gruzíncov, Ukrajinov a Kazachov, Bielorusov a Litovcov)“⁸ (Кинопоиск, 2017).

Ako príklad fiktívnych športových filmov uvedieme film *Cosmoball* (*Вратарь Галактики*) z roku 2020. Tento film nás presúva do Moskvy v roku 2071 a k hre s názvom Cosmoball, v ktorej sa proti sebe postavia zástupcovia ľudskej rasy a mimozemšťania (Кинопоиск 2020). Ruský kritik Anton Dolin zhodnotil daný film ako taký, v ktorom je hojnosť všetkého, trochu Avatara, trochu Hviezdných vojen, Piateho elementu, ai... (Долин 2024). Moskva sa v tomto filme „hoc za cenu ekologických katastrof a transformácií, stala centrom sveta/mieru (мира) – v oboch významoch tohto ruského slova“⁹ (Долин, 2024).

Obraz Ukrajiny ako fašistického štátu a bábký Západu

Po roku 2014 sa v ruskej kinematografii začína presadzovať naratív „fašistickej“ Ukrajiny. Takéto filmy majú za cieľ demonizovať Ukrajinu a zároveň presviedčajú diváka, že konečná totálna vojna je jediný spôsob a povinnosť Ruska ako naveky vymiest' skorumpovaný banderovský režim (Rojavin, 2024: 10). S takýmto naratívom sa čoraz častejšie môžeme stretnúť v ruskom umeleckom aj verejnom diskurze či už ide o zobrazovanie

⁸ „Есть победы, которые меняют ход истории. Победы духа, победы страны, победы всего мира. Таким триумфом стали легендарные «три секунды» - выигрыш сборной СССР по баскетболу на роковой мюнхенской Олимпиаде 1972 г. Впервые за 36 лет была повержена «непобедимая» команда США. Никто даже помыслить не мог о том, что это возможно – обыграть великодушных непогрешимых американцев на Олимпийских играх! Никто, кроме советских баскетболистов (русских и грузин, украинцев и казахов, белорусов и литовцев).“

⁹ „хоть ценой экологических катастроф и трансформаций, стала центром мира – причем в двух смыслах этого русского слова“

ukrajinských vojakov a politikov ako extrémistov, ktorí prenasledujú ruský hovoriacich obyvateľov alebo druhým častým motívom je zobrazovanie Ukrajiny ako krajiny, ktorá stratila svoju suverenitu a je ovládaná Spojenými štátmi a NATO. „Príkladom je učebnica dejepisu, ktorej spoluautorom je bývalý ruský minister kultúry a ktorá tvrdí, že Moskva zachránila svet inváziou na Ukrajinu v roku 2022, na základe obdivuhodnej cyklickej argumentácie, podľa ktorej by v prípade, že by Ukrajine bolo umožnené vstúpiť do NATO, Rusko muselo vyhlásiť vojnu celej aliancii“¹⁰ (Galeotti, 2025: 70-71), „a to by mohol byť koniec civilizácie. To sme nemohli dopustiť.“¹¹ (Константинова, 2023).

V prípade reflektovania Ukrajiny sa v súčasnom Rusku často siahajú po analógii s Veľkou vlasteneckou vojnou. „Pre mnohých mladých Rusov sa vpád do Ukrajiny odohrával vo fiktívnom roku 1941, uprostred spomienok na hrdinských prastarých otcov brániacich ZSSR pred nacistickým Nemcom. Televízne vysielanie utužovalo túto perspektívu neustálym oživovaním pojmov spájaných s Veľkou vlasteneckou vojnou. *Pervyj Kanal* použil v spojení s ukrajinskými vojakmi viac ako päťstokrát slovné spojenie „trestná výprava“. Odkazuje na terminológiu používanú Nemcami za druhej svetovej vojny“ (Snyder, 2018: 154).

Príkladom filmu využívajúceho takýto naratív je film *Svedok* (*Свидетель*, 2023) o belgickom husľovom virtuózovi, ktorý v roku 2022 prichádza do Kyjeva, kde krátko nato vypukne „špeciálna operácia“. Hlavný hrdina je svedkom mnohých zločinov a provokácií (zo strany Ukrajiny) a vytýči si za cieľ nie len prežiť, ale aj prerozprávať pravdu celému svetu. Tento film bol čiastočne dotovaný ruským Ministerstvom kultúry, avšak u kritikov prepadol (Кинопоиск, 2023). Ďalším príkladom je film *Солнцепек* (2021)¹², ktorý nás presúva do oblasti Luhanska v roku 2014 a k bývalému vojakovi z Afganistanu, ktorý už nikdy nechce bojovať, ale je k tomu nútený, aby zachránil svoju rodinu (opäť kvôli zločinom a provokáciám zo strany Ukrajiny) (Кинопоиск, 2021). Tento film podľa filmového kritika Matizena „získava prvé miesto v agresívnosti a v šablónovitosti“¹³ (Матизен, 2021). Ukrajina je v tomto filme zobrazená

¹⁰ „Príkladom je učebnice dejepisu, jejímž spoluautorom je bývalý ruský ministr kultury a která tvrdí, že Moskva zachránila svět invází na Ukrajinu v roce 2022, na základě obdivuhodné kruhové argumentace, podle níž by v případě, že by Ukrajině bylo umožněno vstoupit do NATO, Rusko muselo vyhlásit válku celé alianci.“

¹¹ „Это был бы, возможно, конец цивилизации. Этого нельзя было допустить“

¹² Názov filmu by sa dal voľne preložiť ako *Na páliacom slnku*, keďže však neexistuje ustálený slovenský alebo český preklad budeme ďalej používať len prepis *Solncepiok*.

¹³ „И первое по агрессивности и шаблонности место займет...“

ako krajina ovládaná fašistickou ideológiou, na čo neskôr reagovalo viacero recenzií, komentárov a článkov (provládnych aj opozičných). Pre lepšiu ilustráciu si niektoré z nich uvedieme, ako prvý komentár: „Scenáristi diváka nešetřili, film je preplnený násilnými scénami. Nechcem tieto záběry ukazovat, verte mi na slovo - fašismus v celej svojej kráse. Vojna je přišerná. Letecké bombardovania, šrapnely, ťažké zranenia, sadizmus, zmrzačené mŕtvolы roztrúsené skrz celý záber. Zatrpknutosť a nenávisť k nepriateľovi nepovoľujú po celý film. Koniec koncov, toto nie je len film. V tejto stále neskončenej bitke Západu proti Donbasu už zahynulo 44 tisíc ľudí.“¹⁴ (irecommend.ru, 2021).

Iný článok priamo vo svojom názve zase prirovnáva film *Solncepiok* k známemu filmu o druhej svetovej vojne: „Film „*Solncepiok*“ je modernou verziou filmu o fašizme – „*Chod' a pozeraј sa*““¹⁵, pričom tagy pod daným článkom zahŕňajú aj #Современный фашизм a #Фашизм na Ukrajine (#Moderný fašizmus, #Fašizmus na Ukrajine) (Овчинников, 2021).

Opozičný voči Kremľu internetový portál Meduza na daný film reagoval článkom: „Je to taká koncentrovaná schizofrénia. Luhanský masaker motorovou pilou: Film o vojne na Donbase, za ktorý zaplatil Jevgenij Prigožin, bude uvedený na NTV. Pravda, natáčanie neprebiehало na Donbase, ale v Jevpatorii“¹⁶ (Яппарова, 2021). Filmový kritik Viktor Matizen popísal *Solncepiok* ako militantnú propagandu. Dej filmu podľa neho zjavne nie je pravdivý: autori manipulujú s faktami a číslami, aby urobili Ukrajinu vinnou z krviprelievania: „Далее са с одвола́нием на ОСН у́вэдзajú údaje, že за 6 rokov „počet obětí dosiahol 44 tisíc“, ale mlčí sa o tom, že ide o obeť na oboch stranách a že počet zabitých medzi obeťami je asi 13 tisíc. Inými slovami, ešte pred začiatkom filmu je Ukrajina vyhlásená za vinnú zo všetkých zobrazených zločinov“¹⁷ (Матизен, 2021).

¹⁴ „Сценаристы не щадили зрителя, фильм переполнен сценами насилия. Не хочется выставлять эти кадры, поверьте на слово - фашизм представлен во всём своём воплощении. Война - это очень страшно. Бомбёжки с воздуха, осколочные, тяжёлые ранения, садизм, изувеченные трупы разбросаны по всей ленте. Горечь и ненависть к врагу не покидают весь фильм. Ведь это не просто кино. 44 тысячи человек уже погибло в этой пока ещё не законченной битве Запада против Донбасса.“

¹⁵ „Фильм "СОЛНЦЕПЁК", это современный вариант фильма о фашизме - "ИДИ и СМОТРИ““

¹⁶ «Это такая шиза концентрированная. Луганская резня бензопилой» На НТВ выйдет фильм про войну в Донбассе, за который заплатил Евгений Пригожин. Правда, съёмки шли не в Донбассе, а в Евпатории

¹⁷ „Далее со ссылкой на ООН приводятся данные, что за 6 лет «количество жертв достигло 44 тысяч», но умалчивается о том, что это пострадавшие с

V takomto kontexte sa film stáva nástrojom ideologickej reprodukcie, prostredníctvom ktorého sa legitimizujú mocenské ambície a reinterpretujú historické i politické udalosti. Slovom Hannah Arendtovej „V našej dobe legendy priťahujú tých najlepších, rovnako ako ideológie priťahujú tých priemerných a šepkané príbehy o desivých tajomných silách skrytých za scénou vábia tých najhorších“ (Arendtová, 2023: 284).

Záver

Analýza spôsobov reprezentácie Ukrajiny a Západu v ruskej kinematografii od roku 2014 odhaľuje výrazný posun v ideologickom a naratívnom rámci filmovej tvorby. Udalosti okolo anexie Krymu a ozbrojeného konfliktu na východe Ukrajiny zásadne ovplyvnili spôsob, akým ruská kinematografia konštruje obrazy „seba“ a „iných“. V dôsledku posilnenej kontroly štátu nad kultúrou sa filmová tvorba stala súčasťou širšej stratégie symbolického upevňovania politickej moci a formovania kolektívnej identity. „Totalitné hnutia majú s tajnými spoločnosťami spoločné aj dichotomické rozdelenie sveta na „prísazných pokrvných bratov“ a nevýraznú nečlenskú masu zaprisahaných nepriateľov“ (Arendtová, 2023: 476).

V niektorých dielach je Ukrajina vykresľovaná ako priestor chaosu, zrad a vnútorného rozkladu, často prezentovaného ako dôsledok západného vplyvu. Západ sa zasa javí ako nositeľ morálneho úpadku, geopolitického oportunizmu a kultúrnej degenerácie, čím posilňuje kontrast s idealizovaným obrazom Ruska ako nositeľa stability, duchovnosti a historickej kontinuity. Tento polarizovaný naratív podporuje dichotomický pohľad na svet a pomáha upevniť diskurz, ktorý v očiach predovšetkým domáceho diváka legitimizuje oficiálnu zahraničnopolitickú rétoriku Ruskej federácie.

Literatúra

- Arendtová, H. (2023). *Pôvod totalitarizmu I-III*. Premedia.
Eco, U. (2014). *Vyrobiť si nepriateľa a iné príležitostné písacky*. Slovart.
Galeotti, M. (2025). *Zrození z války*. Bourdon.
Johnston, R. A. (2024). In defense of historical truth: The second front of Russia's information war. In H. Haft & A. Rojavin (Eds.), *Modern Rus-*

обеих сторон и что число убитых среди пострадавших около 13 тысяч. Иными словами, еще до начала действия картины виновной во всех названных преступлениях объявляется Украина.“

- sian cinema as a battleground in Russia's information war* (pp. 39–64). Routledge.
- Rojavin, A. (2024). Introduction. In H. Haft & A. Rojavin (Eds.), *Modern Russian cinema as a battleground in Russia's information war* (pp. 1–14). Routledge.
- Snyder, T. (2018). *Cesta do neslobody: Rusko, Európa, Amerika*. Premedia.
- Войтинский, А. (Режисёр). (2023). *По щучьему велению*. Film.
- Вот этот бардак, он надолго? – этот вопрос задавал каждый в 2014-м году. (2021). *irecommend.ru*. <https://irecommend.ru/content/vot-etot-bardak-nadolgo-etot-vopros-zadaval-kazhdyi-v-2014-m-godu> (Accessed October 19, 2025).
- Вратарь Галактики. (2020). *Кинопоиск*. <https://www.kinopoisk.ru/film/841471> (Accessed October 10, 2025).
- Движение вверх. (2017). *Кинопоиск*. <https://www.kinopoisk.ru/film/840817> (Accessed October 15, 2025).
- Долин, А. (2024). *Плохие русские. Кино от „Брата“ до „Слова пацана“*. Meduza. https://meduza.io/book_landing/2024/10/20/anton-dolin (Accessed October 18, 2025).
- Константинова, М. (2023). Учебник Мединского: история или взволнованная агитка? *Deutsche Welle*. <https://www.dw.com/ru/темы-дня/s-9119> (Accessed October 10, 2025)
- Матизен, В. (2021). «А бабушку — топором». Виктор Матизен о пропагандистских приемах в фильме «Солнцепек». *The Insider*. <https://theins.ru/opinions/matizen/244459> (Accessed October 19, 2025).
- Нагорных, И., & Хамраев, В. (2016). О роли точности в истории. *Коммерсантъ*. <https://www.kommersant.ru/doc/8138114> (Accessed October 19, 2025).
- Небо. (2021). *Кинопоиск*. https://www.kinopoisk.ru/film/1421591/?utm_referrer=organic.kinopoisk.ru (Accessed October 15, 2025).
- Овчинников, С. (2021). Фильм «СОЛНЦЕПЁК», это современный вариант фильма о фашизме – «ИДИ и СМОТРИ». *Fishki.net*. <https://fishki.net/anti/3888221-filym-solncepyok-jeto-sovremennyyj-variant-filyma-o-fashizme---idi-i-smotri.html> (Accessed October 19, 2025).
- По щучьему велению. (2023). *Кинопоиск*. <https://www.kinopoisk.ru/film/4959134/> (Accessed October 15, 2025)
- Свидетель. (2023). *Кинопоиск*. https://www.kinopoisk.ru/film/5332755/?-utm_referrer=organic.kinopoisk.ru (Accessed October 15, 2025).

- Солнцепек. (2021). *Кинопоиск*. <https://www.kinopoisk.ru/film/4518766/> (Accessed October 10, 2025).
- Спящие (сериал 2017–2018). (2018). *Кинопоиск*. <https://www.kinopoisk.ru/series/968733/> (Accessed October 15, 2025).
- Указ Президента РФ от 02.07.2021 N 400 «О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации». (2021). *КонсультантПлюс*. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_389271/1e2b5c5fc29c839c457c3d876e9cc7b475bc7d45/ (Accessed October 19, 2025).
- Фильм «Небо» отмечен Премией «За верность исторической правде». (2022). *Российское военно-историческое общество*. <https://rvio.ru/activities/news/film-nebo-otmechen-premiej-za-vernost-istoricheskoy-pravde> (Accessed October 19, 2025).
- Финист. Первый богатырь. (2024). *Кинопоиск*. <https://www.kinopoisk.ru/film/5230098/> (Accessed October 13, 2025).
- Шайхутдинова, Л. (2021). Игорь Копылов: «Мы не ставили цель сделать фильм „Небо“ документальным». *Татар-информ*. <https://www.tatar-inform.ru/news/igor-kopylov-my-ne-stavili-cel-sdelat-film-nebo-dokumentalnym-5842623> (Accessed October 10, 2025).
- Яппарова, Л. (2021). «Это такая шиза концентрированная. Луганская резня бензопилой». На НТВ выйдет фильм про войну в Донбассе, за который заплатил Евгений Пригожин. Правда, съемки шли не в Донбассе, а в Евпатории. *Meduza*. <https://meduza.io/feature/-2021/08/12/eto-takaya-shiza-kontsentrirovannaya-luganskaya-reznya-benzopiloy> (Accessed October 19, 2025)

Kontakt:

Mgr. Lenka Vražďová

Katedra rusistiky
a východoeurópskych štúdií
Filozofická fakulta
Univerzita Komenského
v Bratislave

Department of Russian and East Eu-
ropean Studies
Faculty of Arts
Comenius University Bratislava

Email Address: vrazdova5@uniba.sk

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0467-7663>